

Skolforskningspodden avsnitt 18: Lärares ledarskap främjar studiero i klassrummet

- INFORÖST 1: Praktisknära skolforskning – vad är det?
- INFORÖST 2: Vad finns det för forskning inom just ditt ämne?
- INFORÖST 3: Undervisning på vetenskaplig grund – hur gör vi?
- INFORÖST 4: Välkommen till Skolforskningspodden! Dagens avsnitt handlar om att främja studiero i klassrummet. Vi pratar om vikten av ett aktivt ledarskap och betydelsen av positiva relationer. Vi diskuterar också vikten om förebyggande arbete, och hur man kan använda sig av systematiska metaöversikter och andra forskningssammansättningar i arbetet. Dagens gäster är Linda Frenning och Alva Appelgren, programledare är Anna Hedman.
- ANNA [00:00:47]: Hej och välkomna till Skolforskningspodden, där vi idag ska prata om studiero. Vi kommer att utgå från en översikt som vi lanserade tidigare i höstas, som heter *Främja studiero i klassrummet – lärares ledarskap*. Även om vi inte strikt håller oss till bara den översikten så utgår vi från den. Vi har med oss två gäster: Linda Frenning från Södertälje kommun, Linda, skulle du vilja presentera dig?
- LINDA [00:01:20]: Ja, absolut! Jag heter Linda Frenning och jag jobbar som kommunövergripande specialpedagog, med särskilt fokus på skolnärvaro i Södertälje kommun på något som heter Resurscentrum, som är ett stöd för kommunens grundskolor i olika typer av frågor.
- ANNA [00:01:37]: Varmt välkommen. Och så har vi Anna Appelgren från Skolforskningsinstitutet. Vad har din roll varit med den här översikten?
- ALVA [00:01:46]: Jag har varit biträdande projektledare i den här projektgruppen som har arbetat med översikten, där Elín Hafsteinsdóttir har varit projektledare.
- ANNA [00:01:59]: Varmt välkommen även du, Alva! Då tänkte jag börja med att fråga dig, det här med studiero. Vad menar man egentligen? Hur definierar ni studiero?

- ALVA [00:02:12]: Ja, vad menar man med studiero? Studiero är ett svenskt begrepp. Internationellt pratar man i stället om Classroom management, alltså lärares ledarskap i klassrummet och hur det påverkar lärande. I våra grannländer Norge och Danmark pratar man heller inte om studiero, utan då pratar man i stället om arbetsro. Men om man tänker på själva innehållet i vad som menas med studiero, så är det ganska subjektivt. Som exempel kanske jag kan koncentrera mig i en miljö som du upplever som stökig, vi kan ha olika behov och olika tröskel för att kunna koncentrera oss och så. Så det är lätt att tro att man kan kategorisera studiero utifrån om det är oordning eller ordning, eller om det är stöjigt eller tyst i ett klassrum. Men det problematiska med det här är att i ett klassrum kan det verka väldigt stöjigt, men den diskussion som pågår mellan elever kan ju vara massor med kreativa tankar och diskussioner som kanske handlar om precis det som läraren avsett. Så det är lite knepigt med just det här med definitionen av studiero, som vi har jobbat med i projektgruppen. Sen till hur man mäter studiero väljer en del forskare att undersöka det här som kallas för time-on-task, alltså att man tittar på om eleverna arbetar med uppgiften i fråga, och så mäter man tiden som eleverna jobbar med den här uppgiften. Ett annat sätt är att mäta störande beteenden i ett klassrum och frekvensen på det. Så det finns olika sätt att mäta studiero som kommer fram i den här översikten.
- LINDA [00:03:55]: Men jag tycker att det var väldigt viktigt och intressant just att man lyfter upp och problematiserar begreppet studiero. För jag tänker precis som Alva, att i själva ordet studiero ligger en del förväntningar om hur studiero ska se ut, kanske lugnt, tyst och stillsamt i klassrummet. Men jag tycker just den här definitionen att studiero handlar väldigt mycket om att eleverna ägnar sig åt det som lektionen är avsedd att handla om, att det är en väldigt bra definition av studiero. För att i våra klassrum tänker jag att de flesta lärare jobbar med en varierad undervisning, för att möta olika elevers behov. Det betyder att en lektion inte alltid innebär att eleverna sitter tysta och jobbar med en och samma uppgift, utan det är en variation av saker som sker under en lektion. Många lektioner innehåller dialogiska inslag som absolut inte innebär att det alltid är tyst och lugnt i klassrummet, men däremot sker oftast ett lärande.
- ANNA [00:04:57]: På Skolforskningsinstitutet tar vi fram systematiska översikter, men den här skiljer sig från de andra, det är en metaöversikt. Vad är det egentligen och varför valde ni att göra en sådan i det här fallet?
- ALVA [00:05:12]: En metaöversikt betyder att det är en översikt på andra översikter. Varför vi valde att göra en sådan var för att det här med studiero, det finns ju en otrolig mängd forskning om studiero. Det är ju

ingenting som är något svenskt fenomen, utan det finns över hela världen och har pågått under lång tid, att man har studerat det. Då har man hunnit göra många översikter redan på just studiero. Då valde vi att samla de här översikterna utifrån vår frågeställning och göra en översikt på översikter, alltså en metaöversikt om just lärares ledarskap.

ANNA [00:05:53]: Linda, jag vet inte om du har läst mycket översikter förut och så, men när du läste den här, vilka delar tyckte du var särskilt relevanta?

LINDA [00:06:05]: Jag tycker att en stor vinst, eller intressant del av den här översikten, är att det finns ett stort fokus på ett förebyggande och främjande arbete kring studiero. Jag tänker att studiero handlar både såklart om att på olika sätt rigga undervisningen, för att eleverna ska klara av att engagera sig i den och genomföra det som är tänkt under lektionerna. Här lyfter den här metaöversikten fram betydelsen av goda relationer till exempel, och maximerad struktur och tydliggjorda förväntningar som viktiga aspekter för att rigga för en välfungerande klassrumssituation, som på något sätt kan bygga på att det blir studiero. Men sen finns den andra delen som kanske handlar om att agera på olika former av oönskade beteenden. Där tänker jag att man behöver kunna få stöd i: Hur ska man förhålla sig till den aspekten också? Så jag tycker att det finns väldigt mycket intressant som är ett bra stöd i arbetet med studiero i den här metaöversikten.

ALVA [00:07:05]: Jag tycker det är så roligt att höra just det här med att det är förebyggande och främjande, att det har varit särskilt intressant. För det var ju lite mindre utav det här, vad ska man säga, reaktiva i de här studierna eller översikterna som ingår.

LINDA [00:07:21]: Jag tänker just att frågan om studiero blir ofta en fråga om: Hur ska lärare reagera på oönskade beteenden i klassrummet? Det kan både vara inom arbetslaget: Hur ska vi hantera när elever kanske inte gör det vi förväntar att de ska göra på lektionerna? Men det är också en fråga som lyfts fram då och då i olika debatter i media: Hur ska man hantera ...? Jag tänker att det här fokuset på hur bygger vi undervisning?, och hur bygger vi ett ledarskap i klassrummet för att minimera det här oönskade beteendet, det är ett jättebra fokus när det gäller studiero, och den frågan kanske inte riktigt får lika mycket uppmärksamhet.

ANNA [00:08:00]: Förebyggande arbete förekommer i flera av översikterna som ingår i den här metaöversikten, och det kallas ibland för pre-correction. Skulle du Alva vilja förklara lite vad de här resultaten pekar på?

ALVA [00:08:15]: Ja, men jag tror att man skulle kunna beskriva det som att det

handlar om att kunna påminna, både sig själv och sina elever, om:
-När är det som det händer saker som vi skulle kunna gjort annorlunda? Och då försöka vara tydlig i förväg med det. Till exempel då vet jag att en av översikterna tar upp det här när lärare frågar sina elever om när de ska gå till matsalen, där man har upptäckt att det kanske kan bli lite stökigt, att då frågar läraren:
-När vi kommer till matsalen, vad är det vi behöver tänka på för att det ska funka? Sen svarar eleverna vad det är man behöver tänka på. Man ska hålla till höger, ta ansvar för sin egen mat och de runt omkring sig, och sen skulle man prata med låg röst. I det här exemplet är det just det att det blir en sorts förberedelse, och jag tror att det är lite grann det man menar när man pratar om det här med pre-correction, att man arbetar förebyggande. Men också att det handlar om att läsa av elevers behov som du Linda var inne på, man behöver ju känna till: När är det saker funkar och när funkar det inte? Vad har mina elever för intresse? Och då till exempel kunna förutse: -Men jag tror den här eleven ... Det är inte så sannolikt att den kommer gilla den här delen, men däremot vet jag att det här är ett intresse som eleven har. Då kan man varva de här övningarna eller momenten som man ska göra utifrån vad man känner till om den eleven. Det knyter an till det här med att arbeta on task, eller att arbeta med uppgiften i fråga. För då har man fått eleven att göra precis det genom att fånga intresse.

LINDA [00:09:54]: Jag hade två saker som jag tänkte på utifrån det som du lyfte Alva. Dels var det här som du nämnde nu på slutet kring att på något sätt få ett momentum kring elevernas arbete, att om man börjar i nånting som inte innebär ett så stort hinder för eleven så kanske eleven kommer in i arbetet och att en mer utmanande uppgift kan fungera lite att lägga in efter, nånting som upplevs som roligare och mer engagerande. Där tänker jag på det här med goda relationer som också lyfts fram väldigt starkt i metaöversikten, att det på nåt sätt är en förutsättning att man har de här goda relationerna för att just känna till de här sakerna om eleverna, och kunna göra den här typen av planeringar som blir ett sätt att ta vara på elevens engagemang kanske kring en specifik fråga. Så jag tycker det är väldigt intressant med den här metaöversikten, just den här vikten av goda relationer. Sen hade jag en liten kommentar på det här exemplet du pratade om som tas upp i översikten med matsalen, när man kanske i förväg har identifierat en situation där det kan uppstå kanske oro, konflikter och sen påminner man eleverna om: Hur gör vi i den här situationen? Här tänker jag också att det finns en mängd sådana situationer där det kan handla om hur man ska röra sig i rummet, eller var man placerar material i ett klassrum för att minimera att eleven måste förflytta sig förbi varandra, som alltid kan vara ett potentiellt oroskapande moment. Så det finns väldigt mycket arbete man kan göra, just med det här att på nåt sätt maximera strukturen och rigga för att klassrummet och situationen

när lektionen väl startar är så pass lugn som möjligt.

- INFORÖST 5: Du lyssnar på Skolforskningspodden - där undervisning och forskning möts.
- ANNA [00:11:44]: Vi började prata om lite det här med relationer, och i den här metaöversikten framkom det att relationer är A och O. Positiva relationer och negativa relationer, alla får sina konsekvenser. Är det här något du vill diskutera lite Alva?
- ALVA [00:12:00]: Det som tas upp i de här översikterna är främst vikten utav relationer, och det är inte någonting som är nytt utan det känner alla igen. Sen tar man upp det här med att det gäller oavsett ålder. Om man är gymnasielärare så träffar man sina elever kanske ... Man kan tänka då lite mer sällan än en lärare på mellanstadiet. Så man kan ha lite olika förutsättningar till goda, positiva relationer. Men översikterna i den här metaöversikten handlar ganska mycket om det här med att stödja positiva relationer, framför allt med att vara tydlig vad som fungerar bra och vad man ska göra mer av, snarare än att man säger vad som inte funkar. Det kan vara till exempel att man berömmar: -Tack för att du påbörjade arbetet så fort du kom in i klassrummet! Det visar på ansvarstagande. Ett sådant exempel handlar just om den här typen av uppmuntran.
- LINDA [00:12:57]: Jag tänkte just att det här att man lyfter fram att negativa relationer kan få väldigt stora konsekvenser för elever, det tänker jag är väldigt viktigt att känna till: att negativa relationer har en utslagningseffekt på elever. Jag kom nog att tänka på, vi har jobbat lite tillsammans och testat en kartläggningsmodell tillsammans med en av våra skolor i Södertälje, där vi har kartlagt lärares relationer till elever både på mellan- och högstadiet där man kategoriserar sina elevrelationer i olika cirklar. De elever där man har negativa eller obefintliga relationer hamnar utanför den här cirkeln. Sen har vi tillsammans med specialpedagogerna på den skolan tittat på: Är det elever som har negativa relationer till många lärare på skolan? Vad får det för konsekvenser? Där har det varit väldigt spännande att kunna se att många av de eleverna har också stora skolmisslyckanden. Vår tanke med det här arbetssättet är att på olika sätt hitta in till att jobba strategiskt relationsskapande med de elever som faktiskt saknar goda relationer till vuxna i skolan.
- ALVA [00:14:04]: Det tas också upp i metaöversikten, det här med kontakt med föräldrar och vårdnadshavare, och också vad som sker utanför skoltid, att det kan inverka på vad som sker under skoltid, och också det här med vikten av att vara med i övergångar mellan lektioner och sådär. Jag tänker, det handlar ganska mycket om relationer också som du nämnde Linda.

- ANNA [00:14:25]: Ja, det här med ledarskap och att främja studiero, speglas ledarskapet i studieron? Eller går det att främja studiero utan ett aktivt ledarskap? Eller hur hänger det ihop?
- ALVA [00:14:38]: Den här metaöversikten handlar om lärares ledarskap, och det som man kan se utifrån resultaten är att för då främja studiero i klassrummet, det kräver ett aktivt ledarskap av läraren. Sen vad det innebär med ett aktivt ledarskap, med att det innefattar relationerna, det innefattar hur man engagerar alla elever, det är alla de här olika teman som tas upp, just det här främjande, proaktiva arbetssätt som vi diskuterade innan, att man kan göra det på många olika sätt. Utifrån de här temana ges ändå lite exempel på hur man arbetar, och alla har olika typ av ledarskap. Man är olika som individer. Men jag tror att man kanske förhoppningsvis inspireras av de här resultaten. Jag vill jättegärna höra vad du tänker kring det här med ledarskap Linda.
- LINDA [00:15:30]: Jag tänker att ledarskap och relationsskapande går väldigt mycket hand i hand, att det är nästan en förutsättning för ett fungerande ledarskap, att du har relationer till de elever du ska leda i klassrummet, så att du känner dem och att du förstår deras behov och att du kan anpassa undervisningen på olika sätt utefter de behov som eleverna har. Det är också nåt som lyfts fram tänker jag i den här metaöversikten, vikten av att faktiskt anpassa undervisningen efter elevernas behov och att goda relationer är en förutsättning för de här typerna av anpassningar. [Musik 00:16:01]
- ANNA [00:16:03]: Det tas upp en sådan här framgångsfaktor i den här metaöversikten, det här med att aktivera eleverna. Har du Alva några bra exempel på det som du vill dela med dig av?
- ALVA [00:16:16]: Ja, att aktivera och engagera sina elever, som exempel som tas upp från översikten är det här med responskort som diskuteras. Men det skulle också kunna vara att man använder miniwhiteboard som man får svara på, eller att man kan svara i kör i klassen så att alla får sin röst hörd. Det är olika arbetssätt som gör att elevernas inflytande och delaktighet kan öka, vilket i sin tur kan främja studiero.
- LINDA [00:16:49]: Jag tänker, det finns också väldigt mycket bra digitala verktyg för att engagera elever i klassrummen idag. Det finns en mängd olika applikationer som man kan använda sig av, där eleven får ta ställning till frågor och rösta på olika alternativ och så där. Det är också ett effektivt sätt tänker jag, att just få snabb respons, nåt som elever brukar vara ganska roade av. Det är också ett sätt att använda sig av det här med att engagera eleverna i olika frågor i undervisning.

- ANNA [00:17:15]: Men Linda, får jag fråga dig, den här typen av översikter som ni jobbar med i arbetslag och så där, hur gör man för att det ska bli tillgängligt för så många lärare som möjligt? Och inte minst, hur läser man en sådan här forskningsammansättning, en sådan här metaöversikt? Vilka delar tycker du är intressanta att läsa?
- LINDA [00:17:39]: Generellt sett tänker jag att vi har jobbat med den här översikten utifrån det faktum att när vi jobbar med kunskapshöjande, på olika sätt, insatser i skolan, så är det jätteviktigt att vi har en vetenskaplig grund för de arbetssätt eller det vi diskuterar och föreslår att lärare ska, på olika sätt, genomföra i sin undervisning. Då tycker jag just den här typen av metaöversikter är väldigt bra för det blir ganska tillgängligt för lärare att ta till sig. Vi vet såklart att lärare ibland har brist på tid, många arbetsuppgifter och den här typen av översikter samlar väldigt mycket kunskap i ett ganska tillgängligt format. Det är klart att det varierar säkert från person till person hur man läser. Men jag skulle säga att generellt är lärare en grupp, om man nu ska kunna prata om lärare som någon enhetlig grupp, som är nyfikna på hur har den här typen av kunskap genererats. Jag tycker att det är en stor vinst med den här typen av översikt, att det är en väldigt transparent översikt där man på ett bra och tydligt sätt redogör för de metoder man har använt, och också kommenterar de resultat man har sett i olika forskningsstudier. Det blir ju lättillgängligt och det är möjligt för läsaren att på något sätt bilda sig en uppfattning om: Vilken typ av kunskapssyn grundar sig den här typen av studier på? För det är också såklart en aspekt man behöver ha med sig när man pratar om den här typen av metaöversikter, att alla har sin egen utgångspunkt när man i olika studier som ligger till grund för metaöversikter också, att ha kunskap om vad som ligger till grund för en studie, är såklart viktigt när man tar sig an och tittar på forskningsresultat. Då förstår man det här kunskapsområdet och tänker att det är bra med transparent på det sättet att man med den här metaöversikten har en väldigt bra överblick hur man har kommit fram till de här resultaten.
- ALVA [00:19:34]: En kommentar på det här som du nämnde Linda med att man kan gå in i översikten utifrån olika teman eller avsnitt, om man jobbar i ett arbetslag med relationer som du nämnde, då passar det att läsa och gå in på det avsnittet först. Med det sagt vill jag bara säga, de här teman som finns i den här metaöversikten är inte i ordning eller så, utan de går in i varandra kan man säga. I vissa fall känner man igen delar från ett tema i ett annat, då är det just det där att man har någonting att utgå från, att vi börjar härifrån. Det var roligt att höra att man använder det på det viset, för det var också så vi hoppades med de teman, att man inte ska se det som att man behöver ta dem på något vis i någon specifik ordning.

ANNA [00:20:15]: Jag tycker det här var så himla bra avslutande ord, det var verkligen inspirerande Linda. Är det någon av er som vill lägga till någonting?

LINDA [00:20:25]: Ja, jag vill gärna lägga till, och det är den här översikten tydlig med, att i det här fallet lyfts inga didaktiska frågor upp kring studiero. Men jag tänker att det är också en otroligt viktig aspekt som kanske inte fångas helt och hållet i den här översikten, men som såklart är väl värd att ha med sig när man pratar om studiero, att det också såklart handlar om hur man organiserar sin undervisning. De mer didaktiska frågorna hänger tätt ihop med den här frågan om studiero. Sen kan inte allt rymmas i en och samma översikt.

ANNA [00:20:56]: Hörni, då får jag helt enkelt säga stort tack! Det har varit jätteroligt att ha er med.

LINDA [00:21:03]: Jätteroligt att vara med.

ALVA [00:21:04]: Ja, verkligen kul att få prata om studiero.

INFORÖST 6: Du har lyssnat på Skolforskningspodden, en podd där undervisning och forskning möts. Vi finns också på webben, skolforskningsportalen.se